

64

Aan de voorzitter en leden CVIN
(zie bijgaande verzendlijst)

Wvz 2012

Datum
19 december 2001

Ops kenmerk
1782063/01

Onderdeel
BVD

Inlichtingen

T (070) 320 44 00
F (070) 320 07 33

Lw kenmerk

Blad
1 van 1

Aantal bijlagen
1

Postadres
Postbus 20010
2500 EA Den Haag

Onderwerp
BVD-analyse gevolgen buitenland-inlichtingentaak

Hierbij doe ik u toekomen, overeenkomstig de afspraak in het CVIN, de analyse van de BVD over de gevolgen van de buitenland-inlichtingentaak mede in relatie tot de rol van de minister-president.

Hoogachtend,
HET HOOFD VAN DE BINNENLANDSE VEILIGHEIDSDIENST.

S.J. van Hulst

Binnenlandse
Veiligheidsdienst

Overwegingen met betrekking tot de buitenland-inlichtingentaak en de rol van de minister-president.

1. Algemeen

De nieuwe Wiv noemt de minister-president als degene die, in overeenstemming met de betrokken ministers (BZK en Defensie), onderwerpen zal aanwijzen waarnaar onderzoek betreffende andere landen verricht zal worden. Dit betekent dat drie ministers het eens moeten zijn over de aan te wijzen onderwerpen, en dat de diensten eerst aan de slag kunnen gaan nadat de drie ministers hierover een besluit hebben genomen.

Het verschil met de bestaande taken der diensten is derhalve dat bij die bestaande taken de betrokken minister zelf – vanzelfsprekend binnen het kader van de wet – kan bepalen naar welke onderwerpen onderzoek wordt gedaan, terwijl bij de buitenland-inlichtingentaak bepaald is dat daarvoor overeenstemming tussen de drie ministers moet bestaan.

Hieronder wordt uiteengezet welke zaken in elk geval aan de orde zullen moeten komen voordat de ministers hun besluit kunnen nemen. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen die zaken waarbij uit de wet (c.q. de ontstaansgeschiedenis) af te leiden is hoe de aanpak dient te zijn en die zaken waarover nog geen duidelijkheid bestaat. Aangegeven wordt hoe de minister-president in dit geheel betrokken is. Daarbij speelt ook de vraag aan wie de diensten zullen rapporteren.

2. Zaken die duidelijk moeten zijn voorafgaande aan het drie-ministersbesluit

Voordat de ministers onderwerpen aanwijzen zal eerst een inventarisatie dienen plaats te vinden van de bestaande buitenland-inlichtingenbehoefte.

Vervolgens zal moeten worden vastgesteld of bij alle geformuleerde wensen sprake is van onderwerpen die niet via andere dan via inlichtingenweg verkregen kan worden, met andere woorden: er dient een **vaststelling** te volgen welke van de onderwerpen **echte inlichtingenonderwerpen** zijn. Hierbij zal mede aandacht geschonken worden aan proportionaliteit en afbreukrisico.

In nauwe samenhang daarmee zal dienen te worden bepaald over welke van de onderwerpen de diensten ook daadwerkelijk iets aan de weet kunnen komen. Met de beperkte middelen - en doorgaans ook binnen een beperkte tijd - zal het ook haalbaar moeten zijn om meerwaarde te leveren. Kortom: er zal een **vaststelling** plaatsvinden van de **haalbaarheid van het onderzoek**.

Eveneens zal moeten worden gezien aan welke van de diensten het onderzoek zal worden toebedeeld dan wel dat beide diensten ieder voor zich of in gezamenlijkheid onderzoek zullen plegen. Ook voor die **toewijzing aan een dienst of beide diensten** dient voorafgaande aan het drie-ministersbesluit duidelijkheid te bestaan.

Bij de vaststelling van de haalbaarheid en de toebedeling zal altijd de capaciteitsvraag aan de orde komen. Teneinde te kunnen vaststellen naar welke onderwerpen, gelet op de beschikbare

capaciteit, bij voorrang onderzoek dient te worden verricht, zal ook op enigerlei moment een prioritering binnen de geformuleerde onderwerpen dienen plaats te vinden.

3. Zaken waarover duidelijkheid bestaat

3.1 Inventarisatie buitenland-inlichtingenbehoefte

Aangezien het de drie ministers zijn die de onderwerpen aanwijzen, kan het niet anders dan dat zij vooraf inzicht hebben in de totale inlichtingenbehoefte. De ontstaansgeschiedenis van de nieuwe Wiv geeft aan dat daarbij het CVIN een centrale rol vervult.

Daarbij is het goed aandacht te vragen voor twee aspecten. Veelal zullen suggesties voor onderzoeksonderwerpen rechtstreeks door een vragensteller (een ministerie) bij de diensten binnenkomen. Daarnaast ligt het voor de hand dat ook (en wellicht zelfs in niet onbelangrijke mate) vanuit de andere onderdelen der diensten wensen tot onderzoek zullen worden geformuleerd (bijvoorbeeld: verzoek tot het verrichten van onderzoek naar ontwikkelingen binnen de radicale islam in Marokko).

Met andere woorden: ook de te verwachten praktijk duidt hier op een centrale rol van het CVIN, waarin immers de diensthoofden zitting hebben, die ter vergadering bij hen binnengekomen onderwerpen c.q. vanuit hun diensten aangedragen onderwerpen onder de aandacht kunnen brengen.

Bij het opstellen van de lijst met de buitenland-inlichtingenbehoefte zal de secretaris van het CVIN het voorbereidend werk kunnen verrichten.

3.2 Vaststelling van echte inlichtingenonderwerpen

Met betrekking tot de vraag welke van de gesuggereerde onderwerpen voor echt buitenland-inlichtingenwerk in aanmerking komen en naar welke via andere kanalen (bijvoorbeeld normaal diplomatiek verkeer) onderzoek kan worden gedaan zal het CVIN zijn voorstel doen. In het CVIN zitten immers de voornaamste vragenstellers om een tafel met de voornaamste onderzoekers, en het kan heel goed zijn dat die rollen bij de bespreking van dit aspect soms geheel omgekeerd zullen zijn (bijvoorbeeld: een van de diensten heeft behoefte aan achtergrondinformatie die door BZ kan worden geleverd).

3.3 Toewijzing aan een dienst

Het verrichten van onderzoek naar de aangewezen onderwerpen is een taak van de AIVD, tenzij het gaat om onderwerpen met een militaire relevantie, dan is het een taak van de MIVD. Mochten er ten aanzien van deze toewijzing onduidelijkheid bestaan dan is het de taak van de coördinator om helderheid te verschaffen.

4. Zaken waarover geen duidelijkheid bestaat

4.1 Haalbaarheidsvraag

De vraag of een onderwerp, nadat is vastgesteld of het een echt buitenland-inlichtingenonderwerp is, ook in de praktijk door een van de diensten (of beide) ter hand kan worden genomen, is een vraag die in essentie alleen door de betrokken ministers (op aangeven van de respectieve diensthoofden) beantwoord kan worden.

Zoals boven al aangegeven zal de beantwoording van deze vraag onlosmakelijk samenhangen met de beschikbare capaciteit, maar tevens zullen andere vakmatige overwegingen aan de orde komen, zoals acces binnen de gestelde termijn en operationeel afbreukrisico bij geforceerde beantwoording van de onderzoeksvraag. Deze weging zal dienen plaats te vinden tegen de achtergrond van het aangegeven politieke belang.

4.2 Prioritering van de onderwerpen

Bij de vaststelling van het antwoord op de vraag welke onderwerpen op de lijst voorrang dienen te krijgen gaat het om een politieke keuze. Het CVIN kan hier wel aanbevelingen doen, maar uiteindelijk zal elders dienen te worden vastgesteld hoe groot het belang is van de uitvoering van het onderzoek in verhouding tot de uitvoering van andere onderzoeken.

Een optie kan zijn het hoogste orgaan voor internationale aangelegenheden (REIA-IA)¹ hierin een rol toe te kennen.

Bij blijvend verschil van inzicht zal de minister-president in laatste instantie voorrang kunnen aangeven, daarbij geadviseerd door de SG-AZ.

5. De rol van de minister-president

De minister-president is in de eerste plaats in dit geheel betrokken als een van de drie ministers die uiteindelijk de onderwerpen vaststellen. Hij zal daarbij een doorslaggevende stem hebben bij de weging van het belang dat aan een onderwerp dient te worden toegekend. Daarnaast heeft hij een verantwoordelijkheid als verantwoordelijk minister voor het optreden van de coördinator.

Voor het overige resteert nog de vraag aan wie de diensten rapporteren nadat het onderzoek is verricht.

De diensten rapporteren traditioneel aan hun eigen minister, met de aanbeveling de rapportage door te geleiden naar de belanghebbenden, tenzij op enigerlei wijze geregeld is dat de rapportage rechtstreeks naar de belanghebbenden gaat.

¹ REIA-IA = onderraad van de Ministerraad ter bespreking van Internationale Aangelegenheden.

De wetsgeschiedenis duidt op rapportage aan de minister-president.

De stelling is dat ook hier per geval wordt vastgesteld aan wie wordt gerapporteerd. Varianten zijn dan: aan de belanghebbenden rechtstreeks; aan belanghebbenden rechtstreeks met afschrift aan de eigen minister; aan belanghebbenden rechtstreeks met afschrift aan de eigen minister en de minister-president; aan belanghebbenden rechtstreeks met afschrift aan de drie ministers; aan de eigen minister met aanbeveling tot doorzending aan belanghebbenden; aan de eigen minister ter doorzending aan de minister-president met aanbeveling tot doorzending aan de belanghebbenden.

Een nota bene in dit verband is dat bij de laatste variant het besluit al dan niet door te zenden bij de minister-president komt te liggen en dat dan ook hier sprake is van een nieuwe rol voor de minister-president, en in afgeleide zin voor de SG-AZ, onder verantwoordelijkheid van de minister-president.

En: ook als bepaald wordt dat per onderwerp zal worden vastgesteld welke de rapportage-route zal zijn, is hier sprake van een nieuwe taak voor AZ, omdat bij die vaststelling steeds een keuze zal moeten worden gemaakt, waarbij de minister-president en zijn SG betrokken zijn.